

سکته مغزی

تهیه کننده: واحد آموزش

تأیید کننده: مدیر گروه داخلی مغز و اعصاب

تاریخ تدوین: 98/5/15

تاریخ بازنگری بعدی: 99/5/15

ویرایش: 00

کد: ATH-ED/ED – 101

منبع: کتاب داخلی / جراحی پرستاری (برونر و سودارث) / سایت اطلاعات پزشکی

سکته مغزی

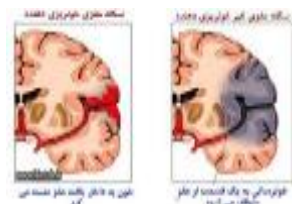
بروز حوادث مختلف و رویدادهای ناگهانی و غافلگیرکننده در زندگی انسان ها همیشه نگران کننده بوده است که اگر فرد در پی این اتفاقات فشارهای زیاد روحی به خود وارد کند، می تواند بستر بروز سکته های مغزی را فراهم کند.

سکته مغزی چیست؟

استروک (Stroke) یا سکته مغزی به از بین رفتن سلول های مغز در یک منطقه مشخص می گویند که در اثر جریان ناکافی خون به آن منطقه می باشد و بنابراین سکته مغزی وقتی اتفاق می افتد که جریان خون قسمتی از مغز قطع شود و متعاقب آن رسیدن اکسیژن و مواد تغذیه کننده به مغز متوقف می شود.

نرسیدن خون به مغز باعث می شود تا سلول های مغزی به سرعت از بین بروند و لذا نسبت به منطقه ای که خون به آن نقطه نرسیده ممکن است فرد دچار آسیب هایی مانند اختلال تکلم، از دست رفتن حافظه و توانایی تعقل، کما یا مرگ گردد.

حمله مغزی یا حوادث عروقی مغزی یک اورژانس پزشکی است که نیاز به درمان فوری دارد. درمان به موقع و سریع، بهبودی را سرعت بخشیده و می تواند از عوارض ناتوان کننده مثل فلج یک طرفه جلوگیری کند. درمان سکته مغزی باید ظرف حداکثر 3 تا 6 ساعت شروع شود و گرنه عوارض جدی در پی خواهد داشت.

انواع سکته مغزی

1- سکته مغزی ایسکمیک:

الف) آترو ترومبوتیک: اگر سرخرگی که خون را به مغز می رساند، بسته شود، این نوع سکته مغزی رخ می دهد. علل متعددی باعث بسته شدن رگ خونی می شوند، مثلا رسوب چربی ها در شریان ها باعث تشکیل لخته خونی می شود (آترواسکلروز)

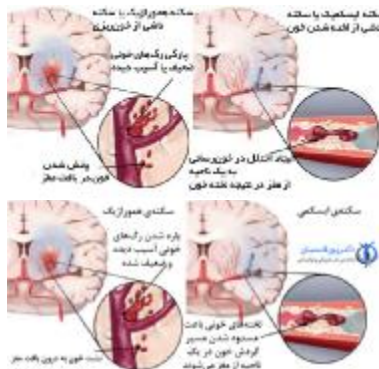
ب) آمبولیک: گاهی اوقات، در اثر بی نظمی ضربان قلب، یک لخته خونی در قلب ایجاد می شود. سپس این لخته خونی به جای دیگری از بدن می رود که در آنجا سرخرگ رساننده خون به مغز را می بندد.

2 - سکته مغزی هموراژیک:

وقتی یک رگ خونی در مغز پاره شود و باعث خونریزی در مغز شود، این نوع سکته رخ می دهد که آن هم دلایل متعددی دارد.

3- حمله ایسکمیک گذرا:

در واقع یک سکته مغزی ناقص است که در اثر گرفتگی رگ خونی رخ می دهد. اگرچه حمله ایسکمیک گذرا باعث آسیب دائمی مغز نمی شود، ولی باعث بروز علائم سکته مغزی می شود که چند دقیقه و یا حتی چند ساعت طول می کشند. شما به عنوان علامت سکته مغزی نباید از این حالت چشم پوشی کنید.

فاکتورهای خطر ابتلا به سکته مغزی

فشار خون و کلسترول بالا، استعمال دخانیات، سن بالا، اختلالات ژنتیک و چاقی از فاکتورهای خطر ابتلا به سکته مغزی می باشند. خطر سکته مغزی با افزایش سن بعد از 55 سال با گذشت هر دهه 2 برابر می شود و مردان نیز بیش از زنان مبتلا می شوند .

خطر سکته مغزی در دیابتی ها، بیماری های قلبی و افراد دارای فشار خون بالا بیشتر است. همچنین کلسترول بالا، غلظت خون و مصرف سیگار و الکل خطر سکته را بالا می برد و مردان نیز بیش از زنان مبتلا می شوند. سکته های مغزی گاه در اثر خونریزی هم ایجاد می شود که این گونه موارد معمولا شدید و کشنده است.

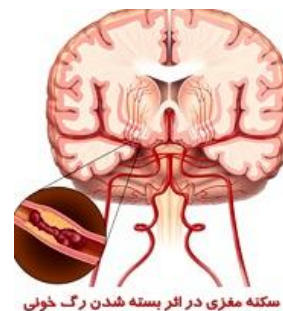
خونریزی می تواند هم در اثر آسیب به عروق پرده های مغز باشد و هم در اثر پاره شدن عروق داخلی مغز ایجاد شود. ضعف ناگهانی، اختلال میدان بینایی، تاری دید و کوری یک طرفه نیز از علائم هشدار دهنده است.

در بیشتر افراد علائم سکته مغزی به سرعت و در عرض چند ثانیه یا چند دقیقه بعد از وقوع سکته خود را نشان می دهند. علائم هر سکته مغزی بستگی به قسمتی از مغز دارد که دچار گرفتاری شده است. این علائم امکان دارد شامل موارد زیر گردد.

مهم ترین علائم سکته مغزی عبارتند از :

- احساس بی حسی یا فلج ناگهانی در یک طرف صورت و دست یا پای یک طرف بدن
- کاهش ناگهانی بینایی، قدرت بدن، تعادل بدن (به سختی راه رفتن)، قوای حسی، صحبت کردن و یا فهم صحبت دیگران
- تاری ناگهانی دید به خصوص در یک چشم
- به هم خوردن تعادل بدن به طور ناگهانی که احتمالاً با حالت تهوع، استفراغ کردن، تب، سسکسه و یا قورت دادن غذاها به سختی همراه است
- سردرد ناگهانی و شدید بدون دلیل که فوراً بعد از آن فرد بیهوش می شود (نشان دهنده سکته مغزی به علت خونریزی است)
- بیهوش شدن فرد
- سرگیجه ی بدون دلیل یا افتادن ناگهانی روی زمین
- اگر شما و یا کسی که پیش شماست، دچار هر یک از علائم سکته مغزی شد، باید سریعاً خودتان را به پزشک برسانید (به اورژانس زنگ بزنید و یا کسی شما را به بیمارستان ببرد)، زیرا درمان فوری سکته مغزی باعث زنده ماندن فرد و بهبود سریع تر او می شود
- برخی روش های درمانی بایستی در طی ساعات اولیه بعد از شروع علائم سکته مغزی، انجام شوند
- تأخیر در درمان سکته مغزی باعث مرگ فرد و یا معلولیت دائمی (مثل فلج شدن دست و پا) او می شود
- وقتی شما دچار علائم سکته مغزی می شوید، نشان می دهد خون کافی به مغز نمی رسد
- آسیب ناشی از سکته مغزی می تواند موقتی و یا دائمی باشد، به عنوان مثال ممکن است دیگر نتوانید حرف بزنید و یا بعد از مدتی قدرت صحبت کردن شما بر گردد. ممکن است دچار فلج جزئی یا کامل در دست ها و یا پاها شوید
- مسئله مهم این است که وقتی دچار علائم سکته مغزی گشتید، هر چه سریع تر نزد پزشک بروید. شروع زودتر درمان باعث آسیب کمتر مغز می شود و کمتر دچار فلج دائمی می شوید.

موقع بروز علائم سکته مغزی چه باید کرد؟

- علائم سکته مغزی را نادیده نگیرید، حتی اگر فقط یک علامت داشتید و یا علائم خفیف بودند و یا برطرف شدند.
- معطل نکنید. هر یک دقیقه حیاتی است، پس فوراً خودتان را به پزشک برسانید.
- اگر یکی یا چند تا از علائم سکته مغزی را برای بیش از چند دقیقه داشتید، به اورژانس (115) زنگ بزنید. آمبولانس شما را سریعاً به بیمارستان می رساند.
- زمانی را که علائم سکته مغزی شروع شده اند، بررسی کنید. این نکته مهمی است که باید به پزشک در بیمارستان بگویید.

نحوه درمان

درمان اولیه پس از وقوع یک سکته مغزی شامل تحت نظر گرفتن دقیق فرد و انجام اقدامات پرستاری برای محافظت راه تنفسی او می باشد. اگر در سی تی اسکن دیده شد که یک لخته خون در شریان وجود دارد، باید فوراً با استفاده از داروهای ترومبولیتیک (حل کننده لخته) اقدام به حل کردن آن نمود. این درمان ممکن است باعث بهبود عواقب سکته مغزی بشود اما در هر موردی نباید آن را بکار برد، زیرا باعث افزایش خطر بروز خونریزی در مغز می شود.

انجام درمان طولانی مدت برای کاهش خطر وقوع سکته های مغزی بعدی بستگی به این دارد که علت ایجاد این سکته مغزی چه بوده است. یکی از راههای درمان سکته مغزی ناشی از انسداد عروق، حل کردن لخته مسدود کننده رگ است.

چه روش های جدیدی برای درمان سکته های مغزی در جهان

ارائه می شود؟

تجویز داروی rtPA (که البته استفاده از آن خیلی هم جدید نیست، چون در کشورهای پیشرفته از حدود 16 سال پیش مورد استفاده قرار می گیرد) و درمان های داخل سرخرگی از جمله روش های جدیدی محسوب می شود. این کار با استفاده از دارویی به نام Alteplase یا rtPA انجام می شود. هر قدر این درمان سریعتر انجام شود نتیجه بهتری دارد و حداکثر ظرف چهار ساعت و نیم از شروع سکته مغزی قابلیت تزریق وجود دارد. هر قدر تزریق از شروع سکته به تاخیر بیفتد احتمال بروز خونریزی مغزی بدنبال این درمان بیشتر می شود. این دارو از طریق ورید بازویی یا داخل شریانی تزریق می شود.

مشکلات احساسی (افسردگی و درماندگی)

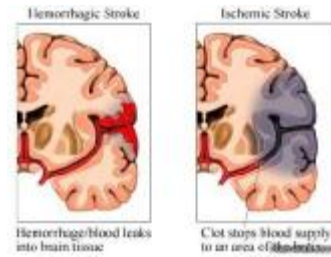
مشکلات احساسی بیمار ناشی از ناتوانی فرد در وفق دادن خود با شرایط و محدودیت های جدید است. احساس غم، افسردگی، اضطراب و عواطف هیجانی پس از سکته مغزی در بیماران به وفور دیده می شود. ممکن است بیمار، بدون علت و یا در اثر کوچک ترین مسأله ای شروع به گریه یا خنده کند. اما مهم ترین اقدام صبوری و درک شرایط روحی این بیماران می باشد.

بی اختیاری در ادرار کردن یا دفع مدفوع

بی اختیاری در ادرار کردن و دفع مدفوع تقریباً تا 3 هفته پس از سکته مغزی از عوارض شایع پس از سکته مغزی است. بی اختیاری در اثر آسیب مراکز مغزی کنترل کننده این اعمال، روی می دهد. استفاده از سوند و لگن برای بیماران در این دوران ضروری است.

درک کردن بیمار مهمترین قسمت مراقب بعد از سکته مغزی

یادمان باشد مراقبت از بیماران سکته مغزی نیازمند صبر و شکیبایی و اختصاص زمان و توجه و درک کامل شرایط و محدودیت آن ها است. مراقبت حرفه ای و صحیح از بیمار سکته مغزی می تواند روحیه و تلاش بیمار برای بهبود را به شدت تحت تاثیر قرار دهد.

اگر زمان فوق از دست برود و علت سکته آمبولی یا ترومبوز عروق مغزی بوده باشد، داروهایی مثل آسپیرین یا وارفارین تجویز می شود تا با رقیق کردن خون از وقوع لخته های خون جلوگیری کند.

اگر مشخص شد که یک شریان دچار تنگی شده است ممکن است جراحی بتوان آن را باز نمود.

بعد از بروز یک سکته مغزی که علتش خونریزی و پاره شدن یک شریان بوده است، درمان بر روی زمینه ایجاد کننده آن متمرکز می شود. درمان طولانی مدت آن ممکن است شامل تجویز داروهای ضد فشار خون باشد تا فشار خون را پایین آورده و از احتمال خونریزی های بعدی جلوگیری کند. اگر سکته مغزی بر اثر التهاب شریان باشد داروی کورتون دار تجویز می شود.

مراقبت در منزل بعد از سکته مغزی

فلج شدن ، ضعف و ناتوانی های حرکتی

یکی از عوارض بسیار شایع در بیماران پس از سکته مغزی احساس ضعف، بی حسی عضلات یا فلج شدن نیمی از بدن است. استفاده از دوره های توانبخشی (فیزیوتراپی) و ماساژ عضو آسیب دیده توسط پرستار روند بهبودی را سرعت می بخشد.

مشکل در صحبت کردن و یا اختلال در بلع (خوردن)

اختلال در صحبت کردن و حتی درک صحبت سایرین نیز از مشکلات شایع پس از سکته مغزی است. گفتار درمانی رایج ترین روش برای درمان این مشکلات است. زیرا متخصصین گفتار درمانی از روش های مختلفی برای بهبود مشکلات سخن گفتن، بلع غذا و خوردن برای باز توانی مغز و سایر آسیب های مغزی استفاده می کنند. شما نیز می توانید این اصول و روش ها یاد گرفته و با بیمار خود تمرین کنید. اگر بیمار شما در خوردن و بلع غذا مشکل دارد در روزهای اول تغذیه را با مایعات شروع کنید.

از دست دادن حافظه و دشواری در یادآوری و فکر کردن

مهم ترین راهکار برای کمک به بیماران هنگام دشواری در یادآوری، برقراری ارتباط مستمر با آن ها می باشد. باید رو به روی فرد مورد نظر ایستاده، به وضوح صحبت کرده و با استفاده از زبان بدن و دادن وقت کافی به فرد برای درک مطالب دشواری های او را تا حد امکان کاهش دهیم. استفاده از تصاویر و تقویم برای یادآوری گذشته و صحبت با فرد بیمار بسیار روند بهبودی را سرعت می بخشد.

طراحی و چاپ: روابط عمومی بیمارستان آتیه

آدرس: تهران، شهرک غرب، تقاطع بلوار فرخزادی و شهید دامن

تلفن بیمارستان: 82721

فاکس بیمارستان: 88086095

سایت بیمارستان: www.atiehhospital.ir